

Úgy tűnik, ezt az évet sem ússza meg Kaposvár kisebb kultúrbotrány nélkül. Tavaly az emlékezetes '56-os színházi bemutató izzította a hangulatot, némi igazgatóválasztási szerepjátékkal színesítve. Hogy az idén se legyen hiányérzetünk, városépítők lelkes kis csoportja utcaszoborba álmodta a város festőjét, Rippl-Rónai Józsefet. Az ötlet azzal váltotta ki a művészettörténészek felháborodását, hogy a város egyetlen európai nagyságát szamaras kordén ülve kívánja ábrázolni. Mi a baj ezzel? HUSZKA IMRE riportja.

A Kaposvárért Közalapítványt 1997-ben hozta létre a város, ötvenezer forintos alaptőkével. Kuratóriumában és felügyelőbizottságában döntően a többségi Fidesz-frakció képviselőivel és a polgármesteri hivatal alkalmazottaival, alapító okirata szerint városépítési célokkal.

A történet a múlt év közepe táján kezdődhetett. A feltételes mód azért indokolt, mert – bár a köztéri szobrok állítására irányuló pályázatok általában nyilvánosak – az előkészítés ezúttal titokban, konspiratív zajlott. Mivel érzésünk szerint már azzal a döntéssel, hogy ilyen komoly anyagi kötelezett-

séggel járó pályázatot írtak ki, megszügezték saját működési szabályzatuk 10/D pontját. E szerint ugyanis „a kuratórium döntéseit a helyben szokásos módon nyilvánosságra hozza”. A helyben szokásos módon! Tehát sehogy. Attól pedig nem kell tartani, hogy a helyi sajtó, a tévé vagy a rádió bármire felfigyel, ami meghaladja egy szokványos sajtótájékoztató támogatását.

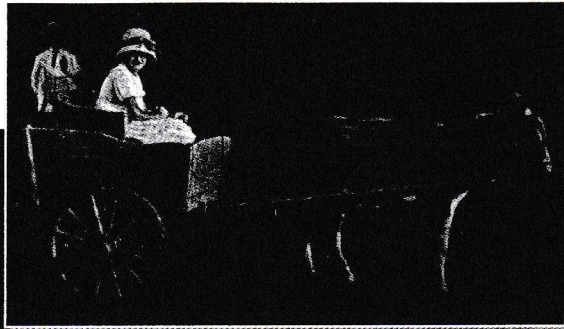
Öt szobrászt hívtak meg, négyen vállalták. Gera Katalin és Sörös Ri-

ta kaposvári, Trischler Ferenc pécsi és Szabolcs Péter zalaegerszegi alkotók a kiírásnak megfelelő tervet adtak be.

Tegyük hozzá: a meghívásos pályázat szabályai szerint az alkotókat már terveikért megilleti háromszázezer forint tiszteletdíj – fejenként... A járulékos költségekkel együtt tehát már másfél milliónál tart a projekt, kétségkívül közpénzből. Apróság ez ahhoz képest, hogy titokban maradt a haditerv. A megvalósítást öt-nyolcmillióra taksálják a művészek. (Zuschlagra vagy Székely-dokumentumra konvertálhatatlan összeg, de nem is ez a lényeg.)

Megjegyzendő: az érintettek eleve furcsának ítélték magát a pályázati kiírást, mert az – figyelem – „egy jelképpé váló derűs szobor megalkotását tűzte ki célul, amely Rippl-Rónait életképszerű jelenetben ábrázolja: a festő szamaras kordéján épp a városba tart”.

Azt is feltételül szabták, hogy a mű ne posztamentesen álljon, hanem az utcaszinten, hogy a kocsira

„fényképezkedés céljából” turisták, a számár háttára gyerekek ülhessenek. (És fordítva.)

Nagyon derűs. Hogy a számárnak mely füle konyuljon le, azt a kiírók a művészek fantáziájára bízták.

Horváth János Milán művészettörténész, festő, Rippl-Rónai-kutató évtizedek óta foglalkozik a művész kaposvári éveinek feltárásával. „Több alkalommal is hangsúlyoztam: nem szabad Rippl-Rónait így ábrázolni. Egész lénye, egyénisége, művészete az ellenkezője annak, amit ez a hamis zsáner sugallni akar. Rippl-Rónai világpolgár volt. Szerette Kaposvárt, de sem öltözködése, sem életvitele nem volt provinciális. Inkább ő próbálta felpezsdíteni a poros kisváros szellemi életét. Éppen ő az, aki Párizsban Munkácsy képeit másolja eldönti, szakít a tizenkilencedik századi zsánerrel, és új tartalommal tölti meg még életkép jellegű műveit is. Az 1906-os kiállítás sikere után, ahol majd' négyszáz képe talált gazdára, vásárolhatott volna palotát ő is az Andrássy út környékén, de mivel Lazarine, a felesége falusi lány volt, az ő kedvéért döntött a kaposvári Rómahegyi villa mellett. Talán a számárkor-

tisztje használta – folytatja a művészettörténész –, erre alkalmanként felülhett a festő, de azt állítani, hogy Kaposvár jellegzetes színfoltja lett volna »Rippli«, ahogy szamaras kordéján lezöttyög a hegyről, hazugság.”

Hasonló álláspontra jutott a Képző- és Iparművészeti Lektorátus. Képviselőjük, Leposa Zsóka szerint szerencse- sebb lett volna előzetesen kikérni véleményüket. A kiírás megköti az alkotók kezét, ami „szükségképpen azt eredményezi, hogy üres tervek születtek”, így a szakvélemény. A pályázatot eredménytelennek minősítették, mert a ma egyre divatosabb, turistacsalogató zsánerszobrot semmiképp sem szabad összekötni »Rippli« alakjával.

A törvény a vélemény kikérésére kötelezi az önkormányzatot, de a megfogadására nem. Az már a helyi erők feladata. Azok között, akik tudtak egyáltalán valamit a készülő merényletről, egyetértés volt abban, hogy a kezdeményező, a főerő esetünkben dr. Szép Tamás ügyvéd, fideszes önkormányzati képviselő, az alapítvány felügyelőbizottságának elnöke. Az ötletadó pedig egy székesfehérvári utcaszobor (Kati néni, a tejesasszony).

Tamás és dr. Gáspár Ferenc nyugalmazott főorvos, amatőr Rippl-kutató. Szerintük számos visszaemlékezés, köztük Bernáth Aurél az Így éltünk Pannóniában című memoárjában és Martyn Ferencé – aki a Rippl-Rónai rokonsághoz tartozott, és akit édesanyja halála után a festő nevelt testvérevel, Róberttel – utal arra: a mester szamaras kordén járt le a városba a hegyről.

Pontosítsunk: Bernáth szamaras kordé, Martyn öszvért említi, azt is csak feltételes módban, mintha nem látta volna. A számárpártiak tromfja Kaposvár másik élő legendája, a kilencvenöt éves Takáts Gyula, aki állítólag szintén megerősítette a kordés verziót – csekély nyolcvan-egynéhány év távolából. A vitába némi személyeskedő felhang vegyült: az ötlet támogatói szerint Horváth János Milán féltékeny azokra, akik eltérő nézőpontból közelítenek Rippl-Rónaihoz. A lektorátus szakmai véleményét is kétségbe vonták: szerintük ők csak a szobor művészi megoldásairól beszélhetnek volna, a koncepcióról nem, az ugyanis a „szólás- és gondolat szabadság korlátozása”.

Volt azért néhány erőtlen ellenség is: tán mégsem kéne a mestert kordéra ültetni. Legyen inkább névtelen zselici parasztember, aki portékáját viszi a kaposi heti vásárra, vagy ha már Rippl-Rónai, üldögéljen egy sétatéri padon Adyval. Határozott rendreutasításban részesültek. Rippl-Rónai kell... és a számárkordé. Pont.

Az sem hatotta meg a döntőket, hogy a számár és a kordé áthallásos, többértelmű toposza a különböző körök művészetének. Gondoljunk egy másik mesterre és az ő virágvasárnapi bevonulására. De, ha nem akarunk még jobban lehangolódni, Cervantes csacsija is eszünkbe juthat.

A döntés borítékolható volt: 6:2 a számár javára, a nyertes pályamű Trischler Ferencé. A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületében (MAOE) hetvennél több aláírás is összegyűlt egy kiáltvány alatt, amely „kéri a lektorátusi véleményt felülbírálni kívánó testületet, hogy a neveltségéssé válást megelőzve álljanak el”.

A döntés mégis megszületett. Kérdés, miként bonyolódik le a történet. Nem kétséges, hogy a Kaposváriért Közalapítvány a város vezetőinek afféle „végrehajtó bizottsága”. Ütköző a politikai akarat és a szakmai szempontok között. Nem véletlen, hogy a város ellenzéki képviselői egy árva szót sem hallottak a dologról. De a helyi sajtó sem. Utóbbi azért hallgat erősen, mert nem kapott ellenkező értelmű utasítást. Úgy tűnik, ez a számár is beszél az örökkévalóságba. ■

amárpárt Kaposváron

dé ennek a tudatosan kialakított mediterrán hangulatnak a része, de a festő sosem használta közlekedési eszközként. A villában telefon működött, ha nem akart gyalog lesétálni, leszólt az Erzsébet (mai Noszlopy Gáspár) utcai konflisállomásra, és a kocsit azonnal felment érte.”

Anellának, nevelt lányuknak az emlékiratait most jelentek meg újból. Ebben egyértelműen az áll: „Persze a kordén csak mi, gyerekek ültünk, Józsi bácsiék gyalog jöttek.”

Tatár, a számár hűségesebb játszótársa volt a gyerekeknek, akik – a népes Rippl rokonságból – gyakran vendégeskedtek a villában. Egyetlen fotó maradt a csacsifogatról – a kor szokásainak megfelelően beállított felvétel. Anella a bakon.

„Jóval később rendszeresítették egy négykerékű homokfutót, melyet már öszvér húzott, de ezt a birtok gazda-

Távrolról sem egyedi eset, ami most Kaposváron megvalósul. Némelyek úgy látják, az önkormányzatok nehezen viselik, hogy egy szakmai szervezet beleszólt abba, dédelgetett ötleteiket választott művészek miképp váltják valóra. Sokan ízlésterrortól beszélnek a lektorátus működése kapcsán, „magas” (értsd: lila) művészetről, szerethető, divatos művek helyett. A 2000 előtti évek Szent István-os millenniumi emlékműves harcai után mára csendesedtek a viták, de – ahogy a fenti példa is mutatja – fel-felparázsluk a magyar virtus a posztmodern hamuja alatt.

Az alapítvány kuratóriuma december 21-én ült össze. Ismertették a lektorátus álláspontját, amelyet a döntők „csak véleménynek” minősítettek („nem releváns” – mint mondták egykor). Horváth János Milán meghívottként ismételtetett, vele szemben természetesen ott állott érveivel dr. Szép